

ЗАКОН

за държавните помощи

Обн., ДВ, бр. 28 от 19.03.2002 г., в сила от 20.06.2002 г.
т. 1, р. 1, № 1а

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Предмет

Чл. 1. (1) Този закон урежда условията и реда за наблюдение и контрол на държавните помощи, както и за оценка на тяхната съвместимост с принципите на свободната конкуренция.

(2) Оценката по ал. 1 се прави в съответствие със задълженията, поети от Република България по силата на международни договори.

(3) "Държавна помощ" е всяка помощ, предоставена от държавата или общината, или за сметка на държавни или общински ресурси, пряко или чрез други лица, под каквато и да е форма, която нарушава или застрашава свободната конкуренция чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия, производството или търговията на определени стоки, или предоставянето на определени услуги.

(4) Разпоредбите на този закон се прилагат и по отношение на помощи, предоставяни на предприятия, на които държавата или общината възлага извършването на услуги от обществен интерес, доколкото прилагането им не пречатства фактически или юридически изпълнението на задачите, които са им възложени.

(5) Този закон не се прилага по отношение на държавната помощ:

1. предоставяна в земеделието и в рибното стопанство;
2. предназначена изключително за отбранителната промишленост.

(6) Помощите за отделно предприятие на обща стойност под 200 000 лв. за срок 3 години, независимо от формата или източника на помощта, с изключение на помощите:

1. за експортно ориентирани дейности и такива, чрез които се предоставя предимство на местните пред вносните стоки;
2. в областта на транспорта и корабостроенето;
3. предназначени за продукти, обхванати от Протокол № 2 за изделията, третирани от Договора за Европейското обединение за въглища и стомана във връзка с чл. 17 на Европейското споразумение за асоцииране между Европейските общности и техните страни членки, от една страна, и Република България - от друга страна, се считат за съвместими с принципите на свободната конкуренция и за тях се прилагат само разпоредбите на глава трета.

Режим за предоставяне на държавна помощ

Чл. 2. (1) Държавна помощ може да бъде предоставена само когато е разрешена по предвидения в този закон ред.

(2) Режимът по ал. 1 се прилага както по отношение на индивидуалните помощи, така и по отношение на схемите за държавна помощ.

Допустими помощи

Чл. 3. Предоставянето на държавна помощ е допустимо, когато помощта:

1. има социален характер и се предоставя на отделни лица, при условие, че помощта се оказва без дискриминация относно произхода на съответните стоки;

2. е предназначена да отстрани щетите, причинени от природно бедствие или други извънредни събития.

Помощи, които могат да бъдат приети за допустими

Чл. 4. Предоставянето на държавна помощ може да бъде прието за допустимо, когато помощта:

1. насърчава икономическото развитие на райони с ниско жизнено равнище или с висока безработица;

2. подпомага изпълнението на проект със значителен икономически интерес за Република България и за страните, с които тя е установила режим за наблюдение на държавните помощи или за преодоляване на съществени трудности в икономиката на Република България;

3. подпомага развитието на определени стопански дейности или отделни икономически райони, доколкото не се засягат по неблагоприятен начин условията на търговския обмен между Република България и държавите, с които тя е установила режим за наблюдение на държавните помощи;

4. подпомага запазването на културното и историческото наследство, при положение, че не засяга търговските условия и конкуренцията до степен, която е в противоречие с взаимните интереси на страните.

Глава втора

УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ОЦЕНКА И КОНТРОЛ НА ДЪРЖАВНИТЕ ПОМОЩИ

Орган за разрешаване и контрол на държавните помощи

Чл. 5. Комисията за защита на конкуренцията, наричана по-нататък "комисията", като специализиран и независим държавен орган разрешава и контролира предоставянето на държавни помощи.

Временна забрана

Чл. 6. До постановяване на решението, с което комисията разрешава помощта, тя не може да бъде предоставена освен в случаите по чл. 10, ал. 4 или чл. 11, ал. 3.

Задължение за уведомяване

Чл. 7. (1) Всеки, който има намерение да предостави или измени вече предоставена държавна помощ, е длъжен предварително да уведоми за това комисията.

(2) Уведомлението съдържа данни за:

1. органа или лицето, което предоставя помощта;
2. размера, вида и формата на помощта, както и периода на нейното действие;
3. правното основание за предоставяне на помощта;
4. получателя на помощта;
5. други данни, посочени в правилника за прилагането на закона.

Групово освобождаване от задължението за уведомяване

Чл. 8. (1) Комисията може да постанови решение, че задължението за уведомяване не се прилага за определен вид помощи, когато те отговарят на изискванията по чл. 3 или чл. 4.

(2) В решението по ал. 1 комисията определя условията, при наличието на които може да се предостави помощта, както и условията, при които предоставянето е недопустимо.

(3) Решението по ал. 1 влиза в сила след обнародването му в "Държавен вестник".

Образуване на производство

Чл. 9. (1) Комисията образува производство:

1. по постъпило уведомление по чл. 7;
2. по писмена молба на конкурентно предприятие, чиито интереси са засегнати или застрашени от нарушение на този закон;
3. по собствена инициатива, в случай на нарушение на чл. 7 или чл. 15, ал. 2, т. 2 или т. 3.

(2) В 7-дневен срок от постъпване на уведомление, молба или вземане на решение по ал. 1 председателят на комисията разпорежда образуването на производство, като определя член на комисията за докладчик и писмено уведомява съответно лицата по ал. 1, т. 1 или т. 2, а в случаите по ал. 1, т. 3 - предоставящия и получателя на помощта, когато това е възможно.

(3) При непълноти и нередовности в уведомлението по ал. 1, т. 1 в 5-дневен срок от неговото постъпване комисията уведомява подателя за необходимостта от тяхното отстраняване. Срокът по ал. 2 започва да тече от датата на отстраняването им.

Проучване

Чл. 10. (1) Докладчикът извършва проверка на обстоятелствата по преписката, като може да поиска:

1. писмени или устни обяснения от предоставящия помощта, от предприятията и от органите на централната изпълнителна власт и на местното самоуправление, като устните обяснения се протоколират и се подписват от докладчика и от лицата, които са ги дали;

2. преписи на частни или на официални документи;

3. писмени становища от органите на централната изпълнителна власт и на местното самоуправление.

(2) При извършване на проверката докладчикът се подпомага от администрацията на комисията.

(3) Фактите и обстоятелствата, установени по време на проучването, са поверителни, ако представляват производствена, търговска или друга защитена от закон тайна.

(4) Комисията се произнася с решение в срок до два месеца от образуване на производство по чл. 9, ал. 1, т. 1. Ако в този срок комисията не се произнесе, държавната помощ може да бъде предоставена, освен ако комисията не е взела решение за започване на допълнително проучване по чл. 11.

(5) Когато случаят не представлява фактическа и правна сложност, комисията може да се произнесе с решение в 20-дневен срок от образуване на производство по чл. 9, ал. 1, т. 1.

(6) След приключване на проучването на страните в производството се осигурява възможност да се запознаят със събраните по преписката материали.

Допълнително проучване

Чл. 11. (1) Комисията решава да започне допълнително проучване, когато в резултат на проучването по реда на чл. 10 се породят съмнения, че помощта е несъвместима с принципите на свободната конкуренция.

(2) Комисията обнародва в "Държавен вестник" описание на държавната помощ и покана до всички заинтересувани лица да представят в 30-дневен срок своите становища.

(3) Комисията се произнася с решение в срок до три месеца от решението по ал. 1. Ако в този срок комисията не се произнесе, държавната помощ може да бъде предоставена при условие, че предоставящият помощта писмено е уведомил комисията за това и тя не се е произнесла в 15-дневен срок от получаване на уведомлението.

(4) Когато производството е образувано по чл. 9, ал. 1, т. 2 или т. 3, срокът за вземане на решение по ал. 3 не се прилага.

(5) След приключване на допълнителното проучване на страните в производството се осигурява възможност да се запознаят със събраните по преписката материали.

Насрочване на заседание

Чл. 12. (1) След приключване на проучването или допълнителното проучване докладчикът представя преписката на председателя на комисията, който насрочва открито заседание на комисията в 3-дневен срок.

(2) За заседанието се призовават предоставящият помощта и нейният получател, когато това е възможно, а в случаите по чл. 9, ал. 1, т. 2 - и предприятието конкурент, както и техните процесуални представители, ако има такива.

(3) Уведомяването на лицата по ал. 2 за заседанието се извършва по реда на Гражданския процесуален кодекс.

Доказателства

Чл. 13. В заседанията на комисията се допускат писмени доказателства и се изслушват обясненията на лицата по чл. 12, ал. 2, когато това е възможно.

Ред за провеждане на заседанието

Чл. 14. (1) Заседанието на комисията започва с решаване на предварителните въпроси по преписката относно редовността на процедурата.

(2) На лицата, призовани за заседанието, могат да се задават въпроси по ред, определен от председателя на комисията.

(3) Когато счете, че обстоятелствата по преписката са изяснени, председателят на комисията предоставя възможност на лицата по ал. 2 за изразяване на становища.

(4) След изясняване на фактическата и правната страна по преписката председателят на комисията закрива заседанието и съобщава деня на произнасянето на комисията. Комисията се произнася най-късно в 7-дневен срок след закриване на заседанието.

Решения на комисията

Чл. 15. (1) Когато в резултат на производството комисията установи, че помощта не попада в обхвата на чл. 1, ал. 3, тя се произнася с мотивирано решение, че не е налице държавна помощ.

(2) Когато в резултат на производството комисията установи, че е налице държавна помощ, тя се произнася с мотивирано решение, с което:

1. обявява, че помощта попада в обхвата на допустимите помощи по чл. 3 или чл. 4, и разрешава предоставянето ѝ;

2. разрешава предоставянето на помощта под условие или дава задължителни предписания за използването ѝ;

3. обявява, че помощта не е допустима, и отказва да разреши предоставянето ѝ;

4. установява, че помощта е предоставена незаконосъобразно, и разпорежда възстановяването ѝ, когато това е възможно.

(3) Комисията с решение прекратява производството при оттегляне на уведомлението по чл. 7 или на молбата по чл. 9, ал. 1, т. 2.

(4) Препис от решението на комисията се изпраща на Министерския съвет. Когато органът, предоставящ помощта, е Министерският съвет, препис от решението се изпраща на Народното събрание.

Съдържание на решението

Чл. 16. (1) Решението на комисията е писмено и съдържа:

1. наименованието на органа, който го е издал;
2. фактическите и правните основания за издаването му;
3. диспозитивна част;
4. пред кой орган и в какъв срок може да се обжалва решението.

(2) Член на комисията, който не е съгласен с решението, го подписва с особено мнение. Особеното мнение се прилага към решението.

(3) Решението на комисията подлежи на незабавно изпълнение.

Възстановяване на неправомерно предоставена държавна помощ

Чл. 17. (1) Комисията може да разпреди възстановяване на помощта или нейната парична равностойност от получило я предприятие в подходящ срок:

1. когато помощта попада в обхвата на чл. 1, ал. 3 и е предоставена в нарушение на решение по чл. 15, ал. 2, т. 2 или т. 3;

2. в случаите по чл. 15, ал. 2, т. 4.

(2) В случаите по ал. 1 се дължи и лихва в размер основния лихвен процент, увеличен с 10 пункта, която се начислява от деня, в който получателят на помощта е имал възможност да се ползва от нея, до деня на окончателното ѝ възстановяване. Лихвата е дължима в полза на републиканския бюджет.

Обжалване на решенията на комисията

Чл. 18. (1) Решенията на комисията подлежат на обжалване пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването им по реда на Гражданския процесуален кодекс.

(2) Обжалването на решението не спира неговото изпълнение.

Давност

Чл. 19. Не се образува производство или образуването се прекратява, ако са изтекли 5 години от датата на предоставянето на помощта или от последното плащане по схема за помощ.

Годишен отчет на комисията

Чл. 20. В срок до 31 март на текущата година комисията представя в Народното събрание годишен отчет за дейността си по този закон и го публикува.

Глава трета

ПРАВОМОЩИЯ НА МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ

Наблюдение и осигуряване на прозрачност на държавните помощи

Чл. 21. (1) Министърът на финансите е органът, отговарящ за наблюдението и прозрачността на държавните помощи на национално, областно и общинско равнище. Министърът на финансите издава наредба за реда за наблюдение и осигуряване на прозрачност на държавните помощи.

(2) Органите на централната изпълнителна власт и на местното самоуправление, както и лицата, които предоставят държавни помощи под каквато и да е форма, са длъжни да предоставят на министъра на финансите цялата информация, изисквана от него, относно предоставената помощ или намеренията си за предоставяне на държавна помощ.

Годишен доклад за държавните помощи

Чл. 22. (1) Министърът на финансите изготвя консолидиран годишен доклад за държавните помощи, предоставени в Република България, представя го по съответния ред в Народното събрание, в Министерския съвет и в Европейската комисия и го публикува. Копие от доклада се изпраща на Комисията за защита на конкуренцията.

(2) В срок до 31 март на текущата година органите на централната изпълнителна власт и на местното самоуправление, както и другите лица, които са предоставили държавна помощ, представят в Министерството на финансите годишен доклад за предоставените от тях държавни помощи на базата на отчетните данни за предходната година.

Регистър на държавните помощи

Чл. 23. (1) Министерството на финансите създава и поддържа регистър на държавните помощи, в който се вписват всички данни както за отпуснатите държавни помощи, така и за предложенията за предоставяне на държавни помощи на национално, областно и общинско равнище.

(2) Министерството на финансите предоставя на комисията информацията за вписаните в регистъра помощи на всеки шест месеца, както и по конкретно искане на комисията.

(3) Комисията предоставя на Министерството на финансите:

1. копия от постъпилите уведомления и от решенията за образуване на производство по собствена инициатива;

2. копия от постановените решения по чл. 15, както и информация дали решението е обжалвано.

Глава четвърта

АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 24. (1) Който предостави държавна помощ в нарушение на чл. 6 или чл. 7, се наказва с глоба в размер от 2000 до 5000 лв.

(2) При повторно нарушение по ал. 1 глобата е в размер от 5000 до 10 000 лв.

Чл. 25. Който не изпълни решение на комисията по чл. 15, ал. 2, т. 2, 3 или т. 4, се наказва с глоба в размер от 5000 до 20 000 лв.

Чл. 26. (1) Който не предостави в срок поискани доказателства от комисията или не се яви лично за даване на обяснения пред нея, се наказва с глоба в размер от 500 до 2000 лв.

(2) При повторно нарушение по ал. 1 глобата е в размер от 1000 до 5000 лв.

(3) При маловажен случай за извършено нарушение по ал. 1 комисията може да наложи глоба под определения минимален размер.

Чл. 27. Глобите по тази глава се налагат с решение на комисията.

Чл. 28. Решенията на комисията подлежат на обжалване пред Върховния административен съд.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Предприятие" е всяко физическо, юридическо лице или гражданско дружество, което извършва стопанска дейност независимо от собствеността, правната и организационната си форма.

2. "Повторно нарушение" е нарушение, извършено в едногодишен срок от влизането в сила на решение на комисията, с което нарушителят е наказан за същото по вид нарушение.

3. "Схема за помощ" е всяка мярка, въз основа на която, без да е необходимо някакво допълнително действие, може да се предостави:

а) помощ на предприятия, отговарящи на предварително определени, общо формулирани критерии;

б) помощ на едно или няколко предприятия, несвързана с конкретен проект, за неопределен период от време и/или в неопределен размер.

4. "Индивидуална помощ" е помощта, която не е предоставена въз основа на схема за помощ.

5. "Заинтересувано лице" е всяко лице, предприятие или асоциация, чиито интереси могат да бъдат засегнати от предоставянето на помощта - получателят на помощта, конкурентни предприятия или организации на конкурентни предприятия.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Държавните помощи, предоставянето на които не е приключило към влизането на този закон в сила, се привеждат в съответствие с

изискванията на този закон в 4-месечен срок. Всеки, който предоставя такава помощ, е длъжен да уведоми Комисията за защита на конкуренцията и министъра на финансите в едномесечен срок от влизането в сила на закона.

§ 3. За неуредените в този закон въпроси се прилагат съответно разпоредбите на Закона за защита на конкуренцията.

§ 4. Заварените при влизането в сила на този закон незавършени производства по преписки за предоставяне на държавна помощ се приключват при условията и по реда на този закон.

§ 5. В 6-месечен срок от влизане в сила на този закон Комисията за защита на конкуренцията постановява решение за групово освобождаване от задължението за уведомяване за помощите, които отговарят на изискванията по чл. 3 и 4.

§ 6. В Закона за защита на конкуренцията (обн., ДВ, бр. 52 от 1998 г.; бр. 112 от 1998 г. - Решение № 22 на Конституционния съд от 1998 г.; изм., бр. 81 от 1999 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 7 се създава ал. 3:

"(3) Комисията разрешава и контролира предоставянето на държавни помощи при условия и по ред, определени със закон."

2. Член 20 се отменя.

3. В чл. 36, ал. 1, т. 2 думите "или държавни помощи" се заличават.

4. В чл. 48, ал. 1 думите "или държавни помощи" се заличават.

5. В чл. 49 ал. 3 се отменя.

6. В чл. 55, ал. 1 т. 8 се отменя.

§ 7. Изпълнението на закона се възлага на министъра на финансите и на Комисията за защита на конкуренцията.

§ 8. (В сила от 19.03.2002 г.) Министерският съвет приема правилник за прилагането на закона в срок 3 месеца от обнародването на закона в "Държавен вестник".

§ 9. Министърът на финансите издава наредбата по чл. 21, ал. 1 в срок 2 месеца от влизането в сила на закона.

§ 10. Законът влиза в сила три месеца след обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на § 8, който влиза в сила от деня на обнародването на закона в "Държавен вестник".